

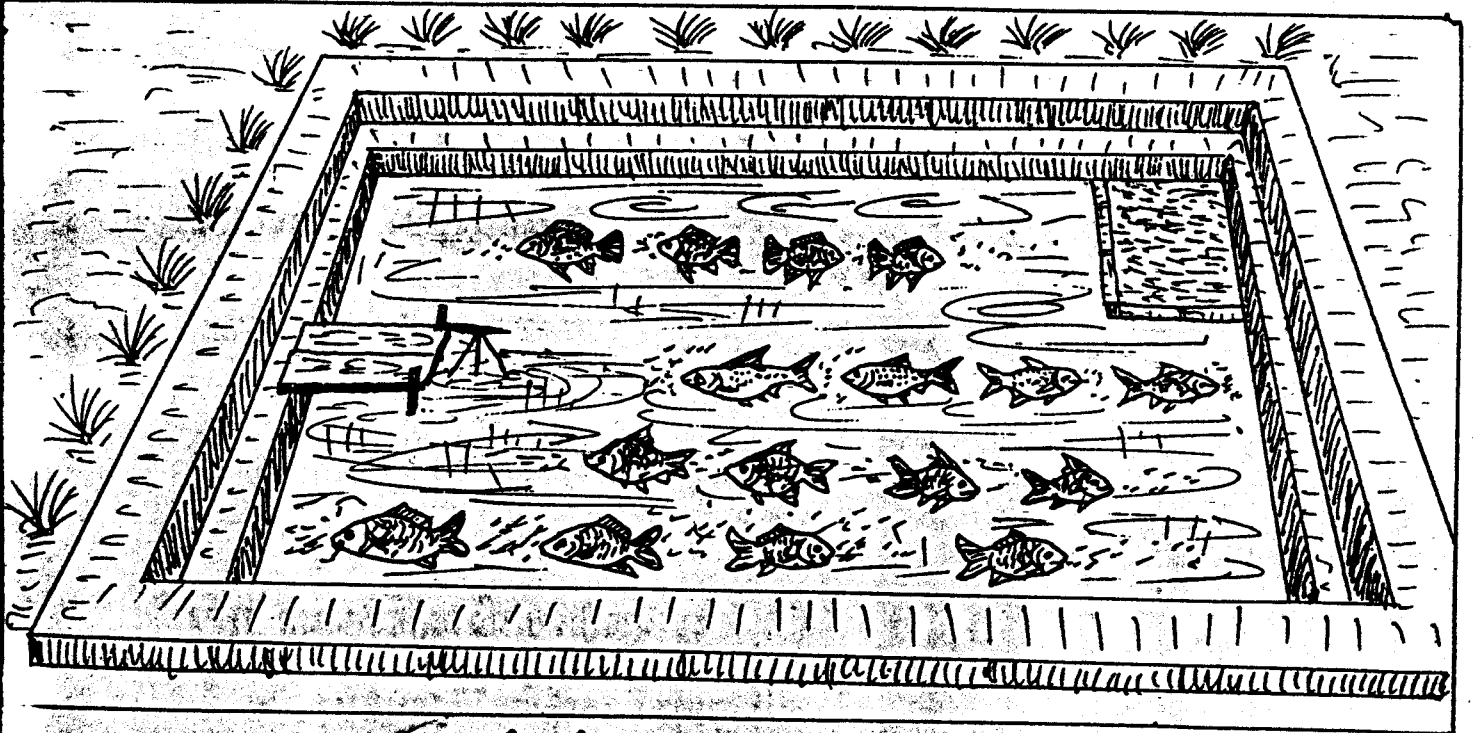
អង្គការ ស៊ី អារ អែស
គំរោងកម្មវិធីកសិកម្ម ខេត្តស្វាយរៀង

ឯកសារពង្រាងស្តីពី

បច្ចេកទេសដាំបូលដ្ឋាននៃការចិញ្ចឹមត្រីជាលក្ខណៈគ្រួសារ

រៀបចំ និង ចងក្រងដោយ

សិក្ខាកាមមកពីអង្គការ សន្តិសេនា ចិត្តធម៌ និង សមាគមមនុស្សចាស់

សំរាប់សំរួលដោយ: ស៊ុន វឿន: CRS

យីម ឡុងឌី CRS

April, 2004

Bo

មាតិកា

ទំព័រ

I. សេចក្តីផ្តើម : ១

II. អ្វីទៅដែលលេចមកវិញកម្ម ? ២

III. លោកអ្វីបានជាយើងធ្វើការចិញ្ចឹមត្រី ? ២

IV. តំរូវការចាំបាច់ក្នុងការចិញ្ចឹមត្រី : ២

V. លក្ខណៈស្រះសមស្របក្នុងការចិញ្ចឹមត្រី: ៣

VI. ប្រភេទពូជត្រីដែលត្រូវចិញ្ចឹម :

 ១. ការជ្រើសរើសពូជត្រី : ៣

 ២. ការជ្រើសរើសកូនត្រីសំរាប់ ដាក់ចិញ្ចឹម : ៣-៤

VII. លក្ខណៈជីវសាស្ត្ររបស់ត្រី :

 ក. ត្រីទីឡាព្យា : ៤

 ខ. ត្រីកាបសាមញ្ញ : ៥

 គ. ត្រីកាបស : ៦

 ឃ. ត្រីឆ្កិន : ៦-៧

VIII. ការរៀបចំស្រះសំរាប់ចិញ្ចឹមត្រី :

 ក/. ស្រង់រុក្ខជាតិដែលដុះក្នុងទឹកចេញ : ៧

 ខ/. ចាប់ត្រីដែលមាននៅក្នុងស្រះ (ត្រីកាច) ៨

គ/. ការបូម និង ហាលស្រះ :.....	៨
ឃ/. ជួសជុលពង្រាបភ្លឺ និង បាតស្រះ :	៩
ង/. ការបាចកំបោរ :	១០
ច/. កាត់ស្មៅខ្ពស់ៗនៅលើភ្លឺស្រះ និង មែកឈើដែលគ្របលើផ្ទៃស្រះ	១១
IX. ការពិកជំពូនកូនត្រី :.....	១១
X. ការព្រមព្រីងកូនត្រី :.....	១២
XI. ចម្លែកទេសដោយចំណីត្រី :.....	១៣-១៤
XII. ការគ្រប់គ្រងស្រះ និង មើលរង្វង់សុខភាពត្រី :	
១. ការគ្រប់គ្រងស្រះ	១៤-១៥
២. ការត្រួតពិនិត្យមើលសុខភាពរបស់ត្រី :	១៦
XII. ការប្រមូលផល :	១៧

គោលការណ៍ និង បច្ចេកទេសនៃការចិញ្ចឹមត្រី

I. សេចក្តីផ្តើម :

ការចិញ្ចឹមត្រីជាផ្នែកមួយយ៉ាងសំខាន់នៅក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ ។ បច្ចុប្បន្ន អាស្រ័យដោយមានការថយចុះនៃត្រីធម្មជាតិធ្វើអោយកសិករជួបនូវផលលំបាកលើផ្នែកផ្គត់ផ្គង់ជីវភាពប្រចាំថ្ងៃរបស់កសិករនៅតាមជនបទ ។ ដើម្បីឆ្លើយតបនូវផលលំបាកខាងលើរបស់កសិករ អង្គការ ស៊ី អារ អែស បាននឹងកុំពុងយកចិត្តទុកដាក់លើ ការអភិវឌ្ឍន៍ផ្នែកកសិកម្ម នៅក្នុងនោះក៏មានសកម្មភាពវារីវប្បកម្ម និង ការគ្រប់ធនធានធម្មជាតិ ផងដែរ ។ ដើម្បីបង្កើននូវការហូបចុក និង ប្រាក់ចំណូលនៅក្នុងគ្រួសារ ។

II. អ្វីទៅដែលទៅវាវិប្បកម្ម ?

វាវិប្បកម្ម = វារី + វប្ប + កម្ម

- វារី = ទឹក

- វប្ប = ចិញ្ចឹម = ការចិញ្ចឹម

- កម្ម = ការធ្វើ

និយមន័យ : វាវិប្បកម្ម គឺជាការចិញ្ចឹមត្រីជាលក្ខណៈគ្រួសារ

III. គេត្រូវបានចាំបាច់ធ្វើការចិញ្ចឹមត្រី ?

- ត្រីធម្មជាតិថយចុះ

- ការប្រើប្រាស់ឧបករណ៍ខុសច្បាប់

- ចំនួនមនុស្សកើនឡើង

- បាត់បង់ជីវកម្មត្រី

- ការប្រើប្រាស់ ថ្នាំពុល

- អាកាសធាតុប្រែប្រួល (ភាពរាំងស្ងួត)

- ត្រពាំង បឹង ព្រែក ប្រឡាយ ត្រូវរីងនៅរដូវប្រាំង

IV. តម្រូវការចាំបាច់ក្នុងការចិញ្ចឹមត្រី :

- បច្ចេកទេសចិញ្ចឹម

- ស្រះសមស្របសំរាប់ចិញ្ចឹម

- ពូជត្រី

- កំលាំងពលកម្ម

- ចំណី

- ប្រភពទឹកល្អ

V. លក្ខណៈស្រះសមស្របក្នុងការទិញទឹក៖

- ជិតប្រភពទឹក
- ស្រះមានត្រីធម្មជាតិតិច (ពី ២-៣ គ.ក្រ)
- មិនលិចទឹកនៅរដូវវស្សា
- មានពន្លឺគ្រប់គ្រាន់
- អាចមានម្លប់បន្តិចបន្តួច (១ ភាគ ៣ នៃផ្ទៃស្រះ)
- ស្រះមិនជ្រាបទឹក
- ជំរៅស្រះ ពី ១.៨-២ ម
- នៅជិតផ្ទះ (អាចមើលថែទាំបាន) ។

VI. ប្រភេទពូជត្រីដែលត្រូវទិញ៖

១. ការជ្រើសរើសពូជត្រី :

- ជាប្រភេទពូជដែលងាយចិញ្ចឹម
- ប្រភេទត្រីដែលធំឆាត់ឆាប់រហ័ស
- ងាយរកចំណីហើយអាចរកបាន និង មិនថ្លៃ
- ជាប្រភេទត្រីដែលត្រូវការចំណីបន្ថែមតិចតួច
- ងាយស្រួលរកពូជ
- ងាយពងកូននៅក្នុងស្រះ

២. ការជ្រើសរើសកូនត្រីសំរាប់ ដាក់ចិញ្ចឹម :

- កូនត្រីមានសុខភាពល្អ (ភ្លឺរលាង និង មានកំលាំងខ្លាំងក្លា)
- របស់រហូន
- កូនត្រីស្ថិតនៅក្នុងក្រុម និង មានអាយុដូចគ្នា

- ទំហំកូនត្រី ប៉ុនប្រមាមដៃ

ការជ្រើសរើសប្រភេទត្រីសំរាប់ដាក់ចិញ្ចឹមក៏ជាចំណុចមួយសំខាន់ ព្រោះប្រភេទត្រី
នីមួយៗ មានលក្ខណៈរស់នៅ និង សីចំណីខុសគ្នា ។ ដែលធ្វើអោយកសិករងាយស្រួល ក្នុង
ការជ្រើសរើស និង ធ្វើការពិចារណាទៅលើធនធាន និង ទំហំស្រះដែលយើងមាន ។

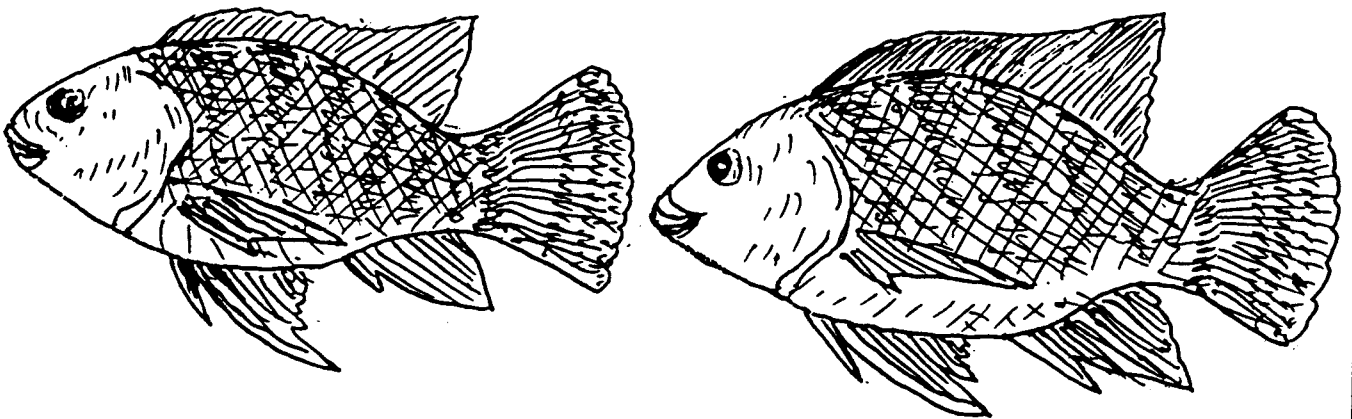
VII. លក្ខណៈជីវសាស្ត្ររបស់ត្រី :

ក. ត្រីទីឡាព្យ៉ា :

- មានដើមកំណើតនៅទ្វីបអាហ្វ្រិក អាចរស់នៅគ្រប់ស្រទាប់នៃទឹកស្រះ និង ស្រះ
ដែលមានជំរៅទឹករាក់ សីចំណីចំរុះ និងអាចមន្តពូជបាននៅពេលមានអាយុ ៣-៦ ខែ
- ងាយពង និង ញាស់កូនបាននៅក្នុងស្រះ និង បន្តពូជបានពី ៦-១១ ដង ក្នុងមួយឆ្នាំ
ហើយក្នុងមួយលើកវាអាចពងបាន ពី ៦០០- ១០០០ គ្រាប់ពង ។
- ក្នុងរយៈពេល ៨ ខែវាអាចមានទំងន់ពី ០.៣- ០.៥ គ.ក្រ ។
- លក្ខណៈសំគាល់ត្រី ញី និង ឈ្មោល

ត្រីញី: ក្បាលតូច សំបុរមិនសូវស្រស់ សរិរៈខាងក្រៅមានរន្ធពី ៣ ដាច់ពីគ្នា ។

ត្រីឈ្មោល: មានក្បាលធំ មានសំបុរស្រស់ សរិរៈខាងក្រៅ មានរន្ធពី ២ ។

ត្រី ទីឡាព្យ៉ា

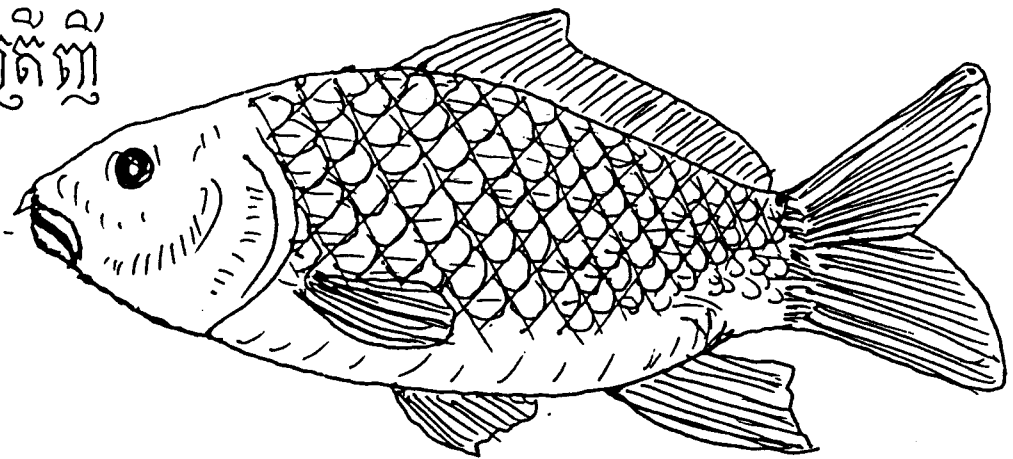
ខ. ត្រីកាបសាមញ្ញ :

- មានដើមកំណើតនៅប្រទេសចិន
- ស៊ីចំណីចម្រុះ ជាពិសេសសត្វស្រទាប់បាត (ខ្យង ខ្មៅ ជន្លេន) ប្លង់តុង និង សារធាតុសរីរាង្គ ។
- អាយុពេញវ័យអាច បន្តពូជបាន ពី ៦ខែ ទៅ ១ ឆ្នាំ
- ក្នុងរយៈពេល១ ឆ្នាំវាអាចមានទំងន់ពី ០.៥-១ គ.ក្រ ហើយ ក្នុងត្រីមេ១ គ.ក្រ វាអាចពងបានចំនួន ៨០០០០ គ្រាប់ពង ប៉ុន្តែវាមិនអាចពងកូនបាននៅក្នុងស្រះទេ ។
- លក្ខណៈសំគាល់ត្រី ញី និង ឈ្មោល :

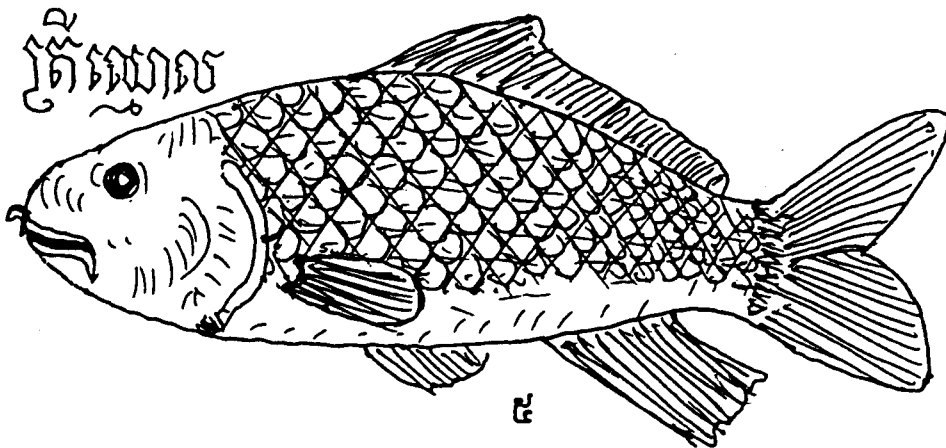
ត្រីញី: ក្បាលធំ ពោះប៉ោង ព្រុយទ្រូង រលោង

ត្រីឈ្មោល: ក្បាលតូច ពោះតូច ព្រុយទ្រូងគគ្រាត ពេលវាពេញវ័យយើង ឃើញមានស្ពែមចេញមកខាងក្រៅតាមរន្ធបន្តពូជ នៅពេលយើង យកដៃច្រូតវា ។

ត្រីញី

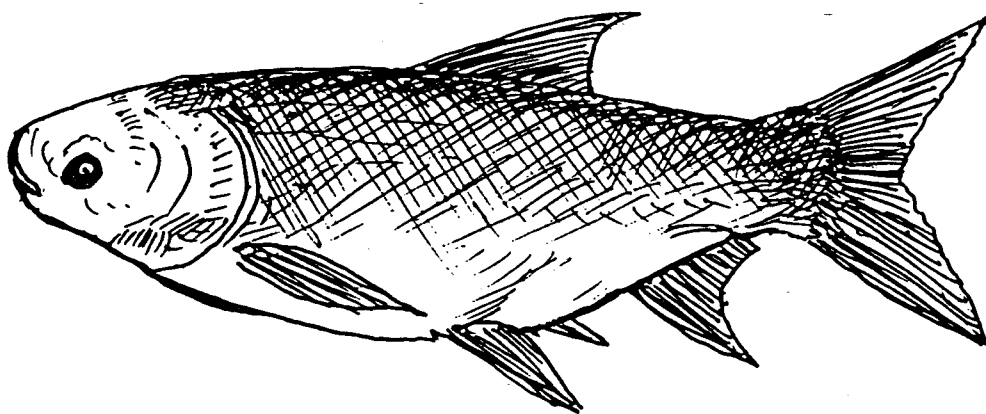

ត្រីឈ្មោល

គ. ត្រីកាបស :

- មានដើមកំណើតនៅប្រទេស ចិន និង រុស្ស៊ី
- រស់នៅស្រទាប់លើ និង កណ្តាល
- ស៊ីចំណីចំរុះ ជាពិសេសប្លង់តុងរុក្ខជាតិ
- ចិញ្ចឹមក្នុងរយៈពេលមួយឆ្នាំអាចមានទំងន់ពី ០.៥-០.៧ គ.ក្រ អាយុពេញវ័យ អាចបន្តពូជបានពី ១.៥- ៣ឆ្នាំ ។ ហើយក្នុងត្រីមេ ១ គ.ក្រ អាចពងបានប្រមាណ ២០០០០០ គ្រាប់ពង ។

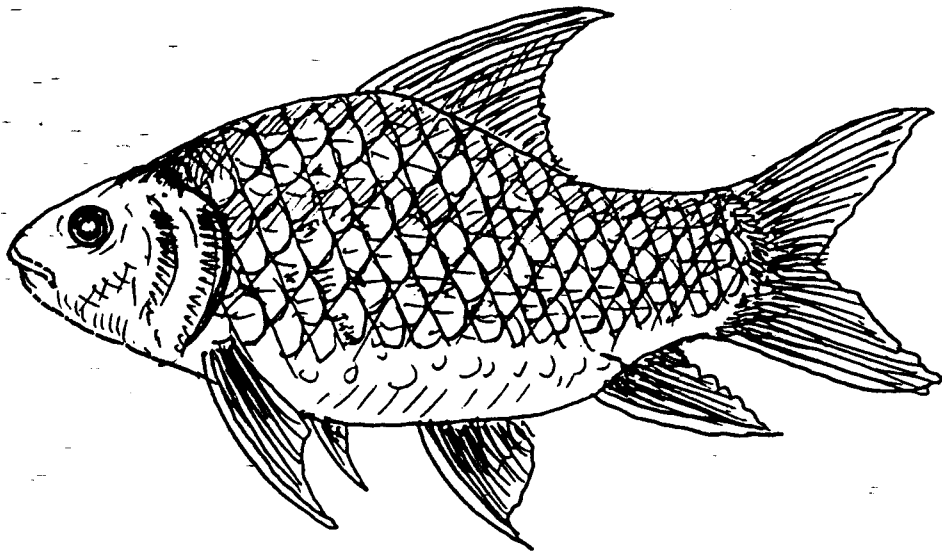

ត្រីកាបស .

ឃ. ត្រីឆ្កិន :

- ជាប្រភេទត្រីក្នុងស្រុករស់នៅតំបន់ទឹកសាប តាមដងទន្លេ និង បឹង
- ជាប្រភេទត្រីស៊ីចំណីចំរុះជាពិសេស បន្លែ រុក្ខជាតិប្លង់តុង
- ចូលចិត្តរស់នៅស្រទាប់ទឹកលើ និង កណ្តាល
- ក្នុងមួយឆ្នាំអាចមានទំងន់ពី ០.២-០.៣ គ.ក្រ

- ពេញវ័យនៅពេលមានអាយុ ៦ ខែ-១ឆ្នាំ ហើយក្នុងត្រីមេ ១ គ.ក្រ វាអាចពង-
បានប្រមាណ ៣២០០០០ គ្រប់ពង ។

ត្រី មី

VIII. ការដេញចម្រុះសំរាប់ចិញ្ចឹមត្រី :

ក/. ស្រង់រុក្ខជាតិដែលដុះក្នុងទឹកចេញ :

- ប្រើប្រាស់សារធាតុចិញ្ចឹម
- ដណ្តើមកន្លែងរស់នៅរបស់ត្រី
- ជំរករបស់ពពួកសត្វកាច និង ទើសទែងដល់ការធ្វើចលនារបស់ត្រី

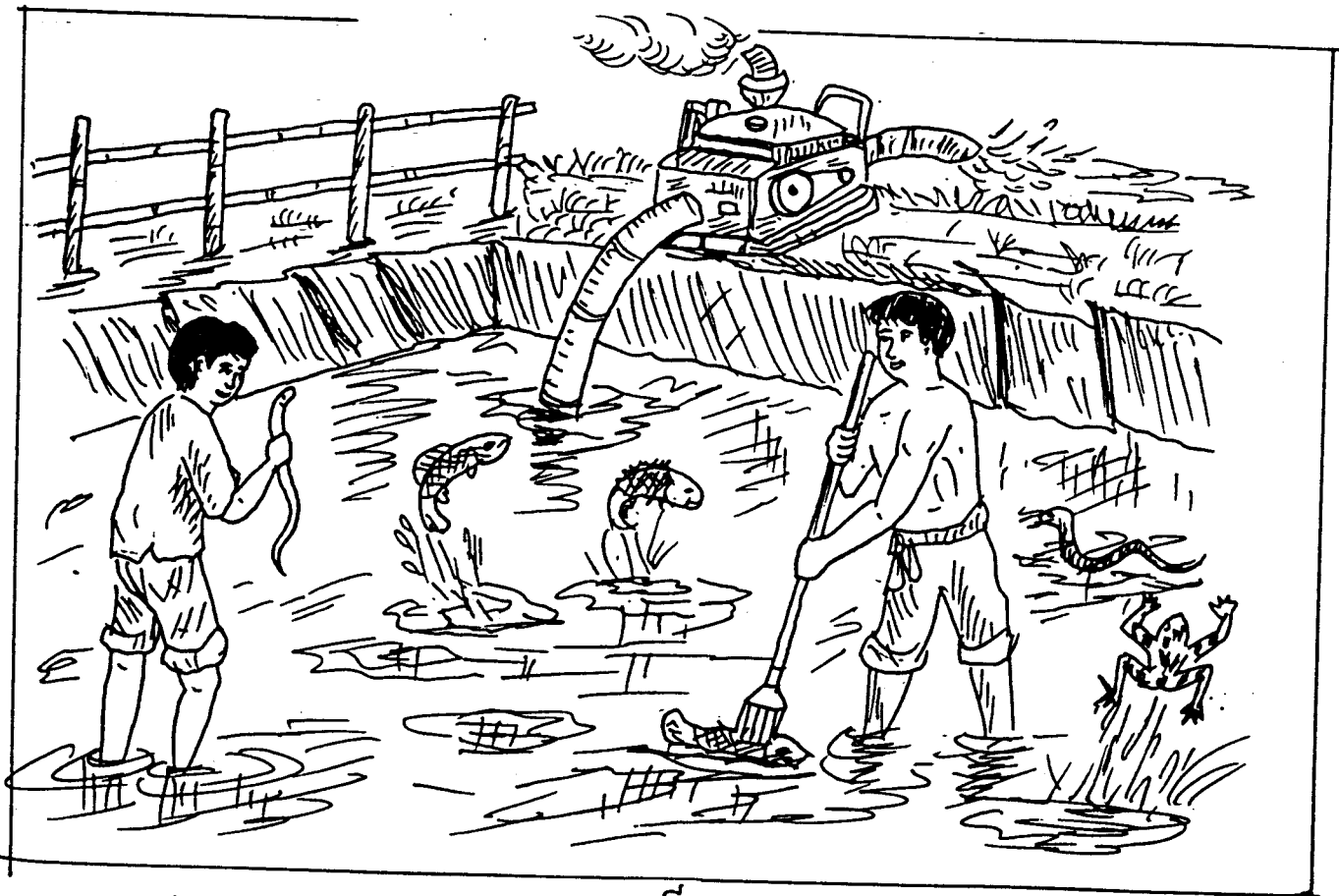

ខ/. ចាប់ត្រីដែលមាននៅក្នុងស្រះ (ត្រីកាច)

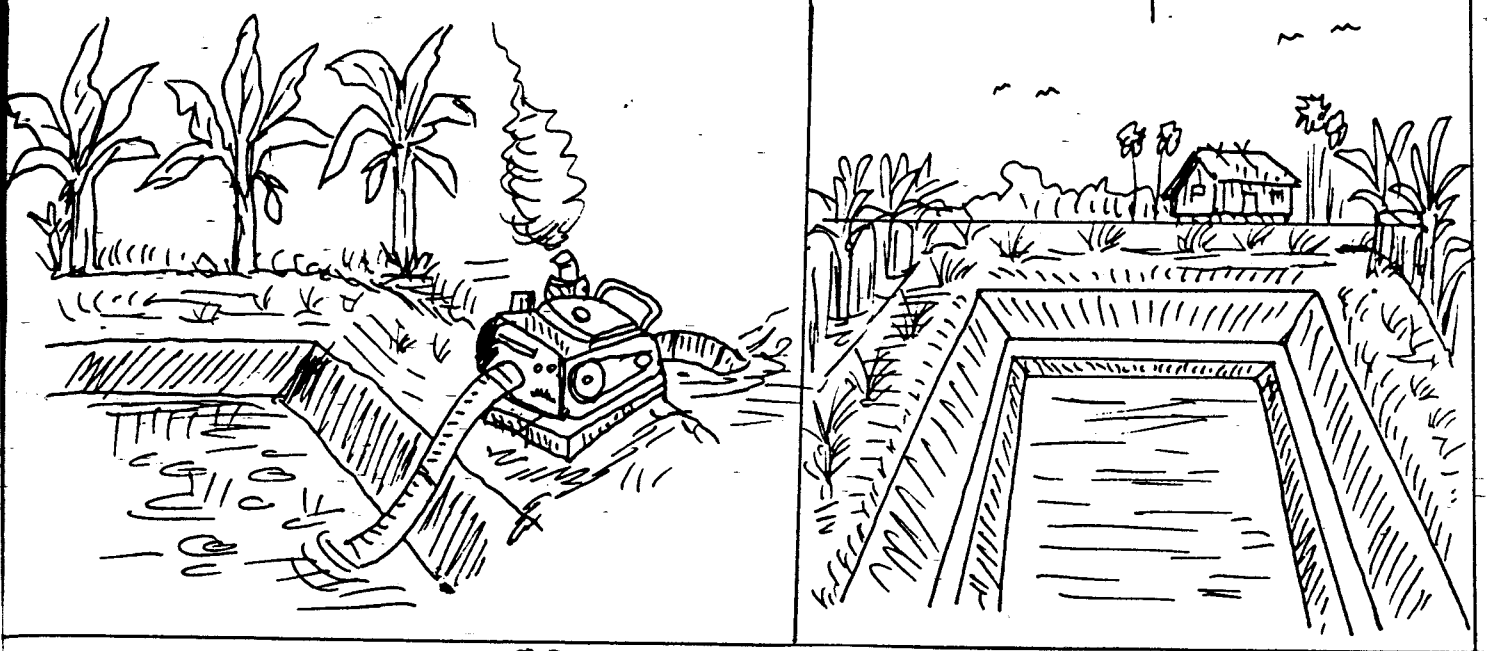
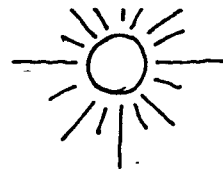
- រួមចំណែកក្នុងការស៊ីចំណី
- ជាពពួកស៊ីសាច់ជាអាហារ
- បន្ថយផលត្រីចិញ្ចឹម

គ/. ការបូម និង ហាលស្រះ :

- សំលាប់មេរោគដែលមាននៅក្នុងស្រះ
- សំដៅសារធាតុរលួយផ្សេងៗ
- ស្ដារភក់ចេញទុកប្រហែល ២ តីក
- បន្ថយការកកើតឧស្ម័នពុល
- ងាយស្រួលក្នុងការ ទប់ ឬ បិទរន្ធកង្កែប ពស់ និង អាចសំលាប់អន្ទង់ ចេញពីស្រះ

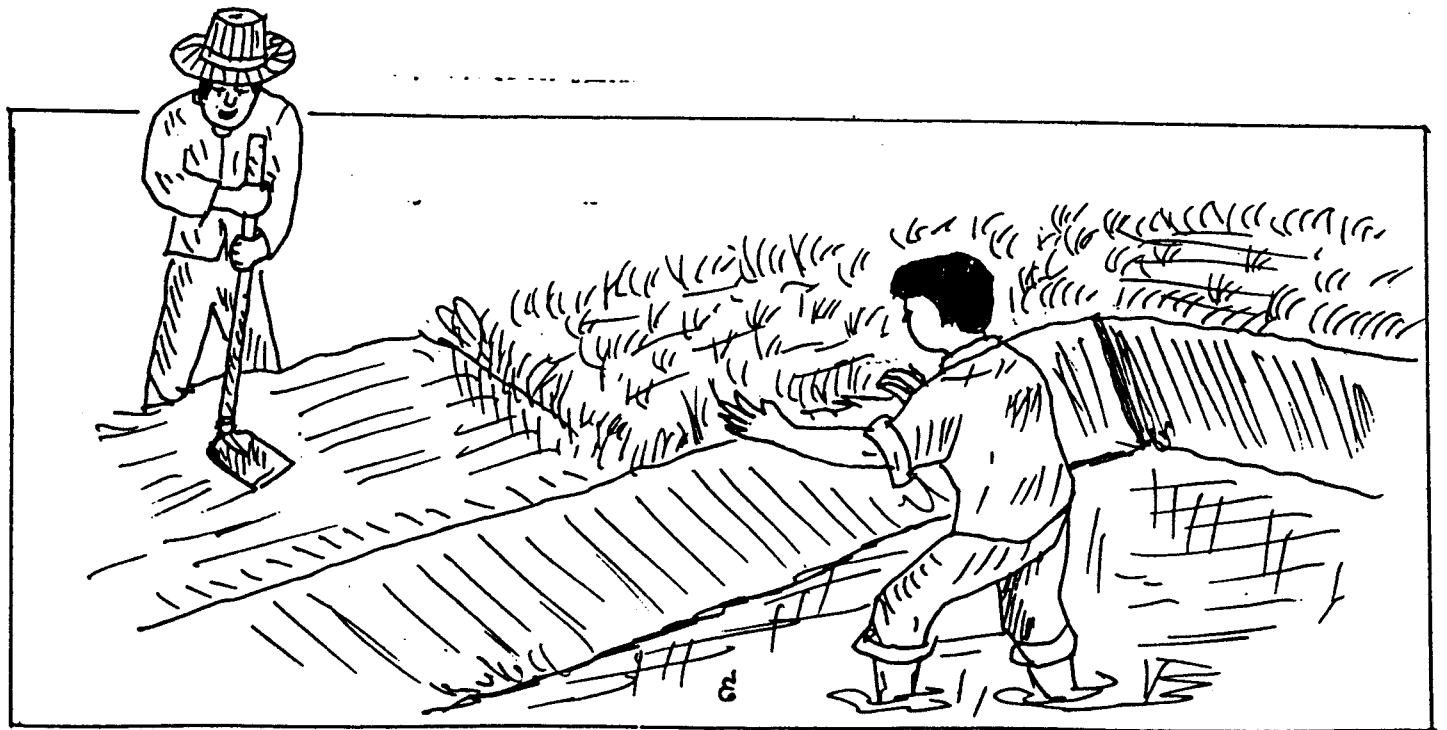

ការបម្រើសហគមន៍

យ/. ជួសជុលពង្រាបភ្លឺ និង បាតស្រះ :

- ការពារទឹកជំនន់
- ការពារពពួកសត្វចង្រៃ
- ងាយស្រួលក្នុងការអូសចាប់ត្រី
- ទទួលបានជ័យជម្នះក្នុងការប្រមូលផល
- ការពារភាពល្អក់នៃទឹក
- ងាយស្រួលក្នុងការដាំដំណាំ
- ត្រូវដាំស្មៅលើភ្លឺស្រះដើម្បីការពារការហូរច្រោះ ។

ង/. ការបាចកំបោរ :

- សំលាប់មេរោគ
- ធ្វើអោយទឹកថ្លា
- បង្កើន និង កែលំអគុណភាពទឹក
- កាត់បន្ថយជាតិជួរ និង បង្កើន ប៊េហាស (pH)
- សំលាប់ពពួកសត្វកាច
- កាត់បន្ថយភាពល្អក់

> កំរិតកំបោរដែលត្រូវប្រើលើផ្ទៃស្រះ ក្នុង ១០០ ម^២

ក/. ស្រះចាស់ ៩-១២ គ.ក្រ

ខ/. ស្រះថ្មី ៦-៩ គ.ក្រ

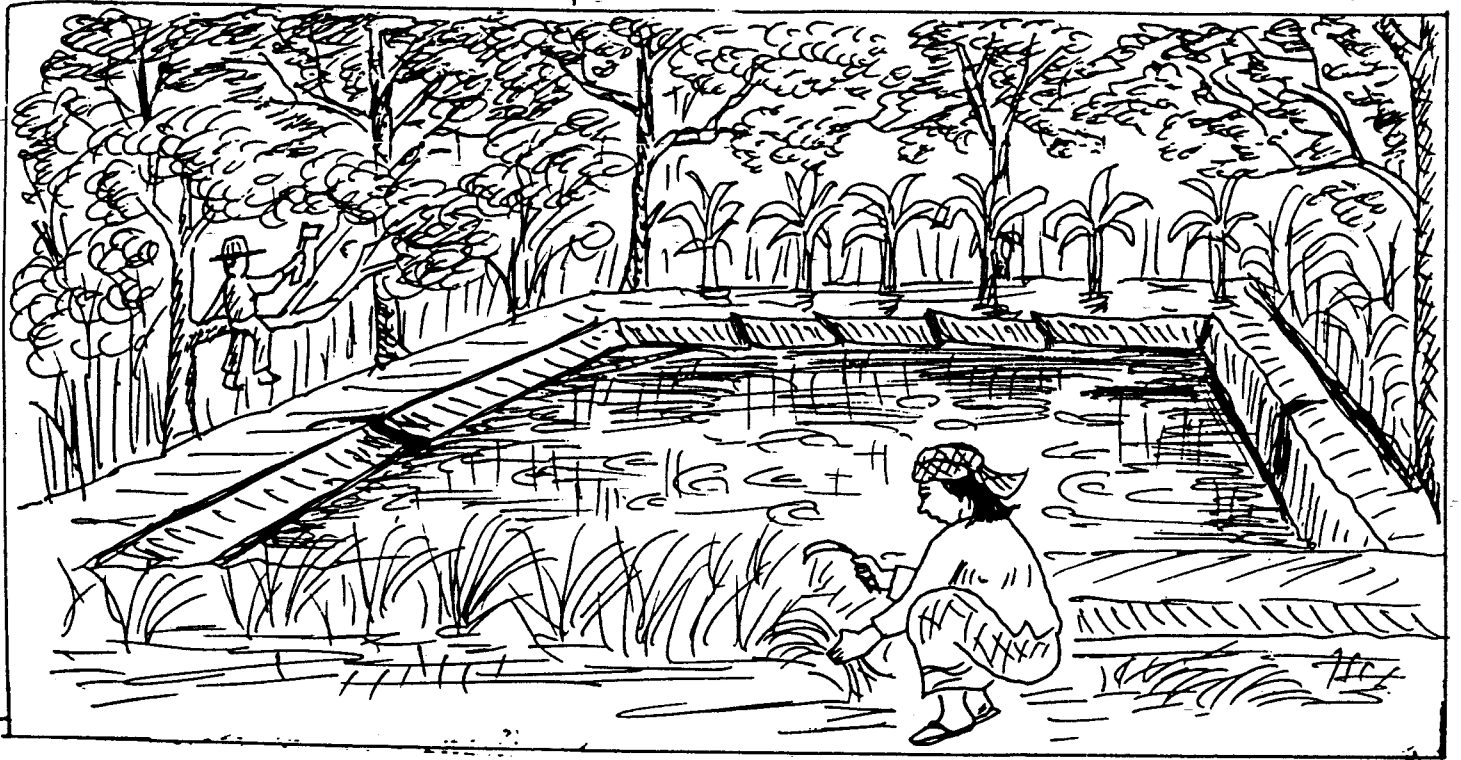
> ចំណាំ : ត្រូវជៀសវាងបាចកំបោរបន្ទាប់ពីដាក់កូនត្រីរួច ។

ច/. កាត់ស្មៅខ្ពស់ៗនៅលើភ្នំស្រះ និង កាប់មែកឈើដែលគ្របលើផ្ទៃស្រះចេញ

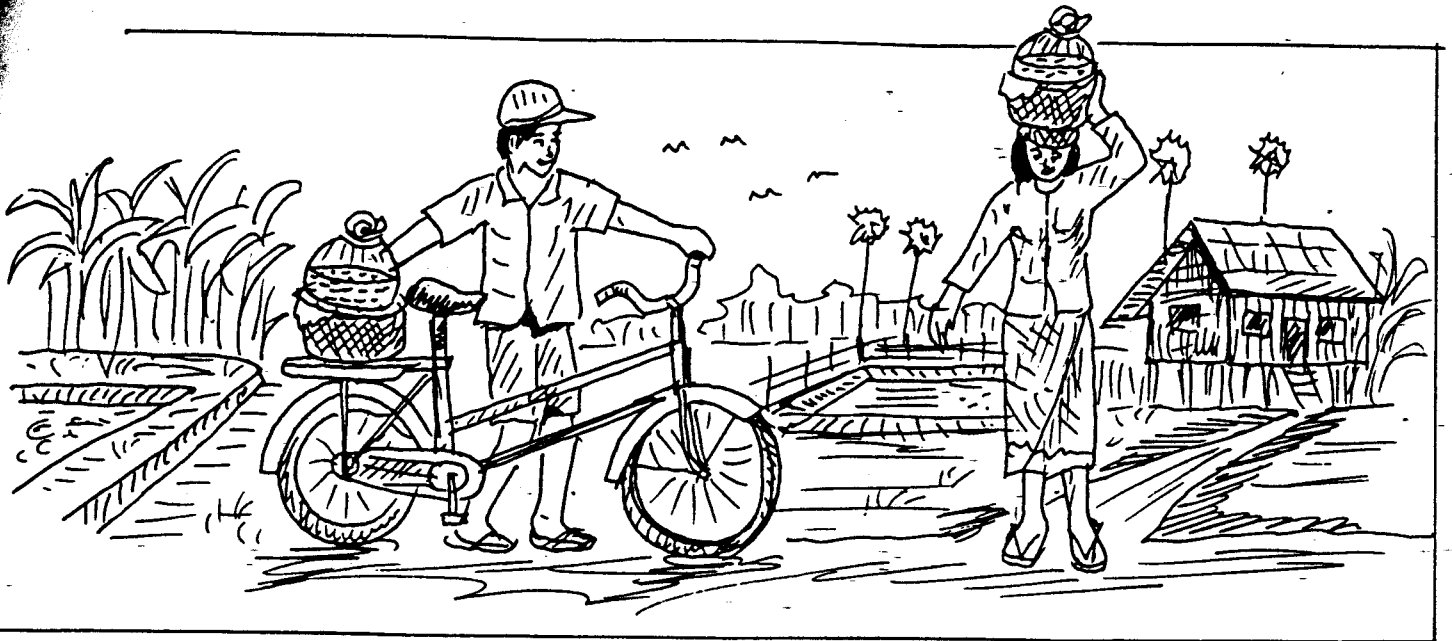
- ជាជំរកសត្វដែលស៊ីត្រី (ពស់ កង្កែប កណ្តុរ)

- បាំងពន្លឺមិនអោយចូលក្នុងស្រះ

IX. ការដឹកជញ្ជូនកូនត្រី :

- ដួសកូនត្រីស្តុកទុក និង ត្រៀមសំភារៈដឹកជញ្ជូនអោយបានគ្រប់គ្រាន់
- រៀបចំបញ្ចូលទឹកក្នុងថង់ ឬ ធុង (ដាក់ទឹក ១ ភាគ ៣ នៃថង់ ឬ ធុង)
- បញ្ចូលកូនត្រី និង មិនត្រូវដាក់កូនត្រីច្រើននៅក្នុងថង់
- ដឹកជញ្ជូនកូនត្រីនៅ ពេលព្រឹក និង ល្ងាច មេឃស្រលះល្អ (នៅពេលត្រជាក់)
- ជៀសវាងការដឹកជញ្ជូនកូនត្រីឆ្ងាយ មិនត្រូវទុកធុង ឬថង់កូនត្រីនៅកន្លែងក្តៅទេ
- បញ្ចូលអុកស៊ីសែន អោយបានគ្រប់គ្រាន់ដោយថ្នមៗ និង ក្រឡុកថ្នមៗ ដើម្បីអោយអុកស៊ីសែន រលាយក្នុងទឹក
- ដាក់ស្លឹកឈើមួយចំនួន ដើម្បីទប់លំនឹងកូនត្រី និង ទឹកក្នុងធុង

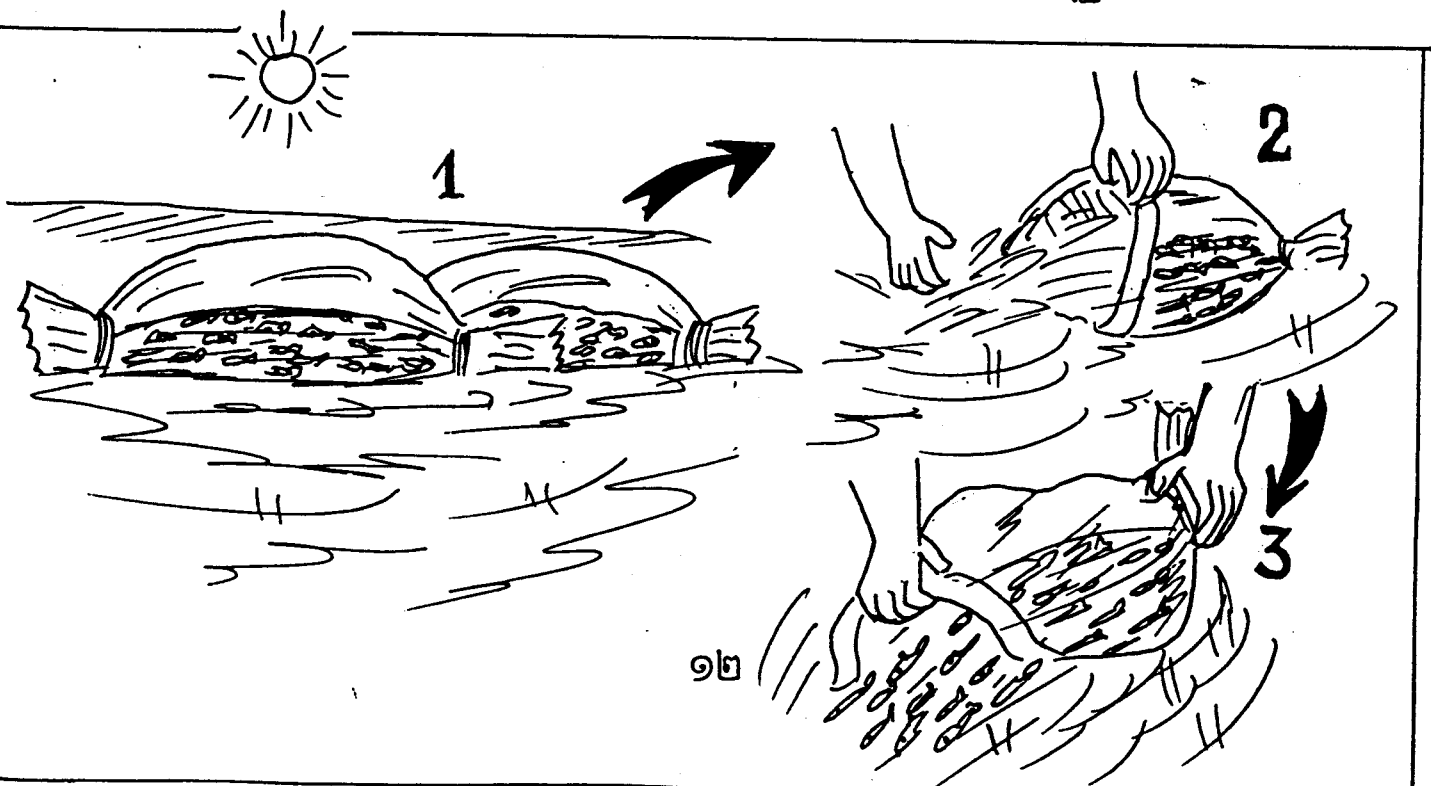

X. ការព្រលែងកូនត្រី : គេចែកជា ៣ ដំណាក់កាល :

១. ស្តុកកូនត្រីទុកនៅក្នុងទឹកស្រះ ៥ - ១០ នាទី
២. ស្រាយមាត់ថង់ចំហរ រួចបាចទឹកបញ្ចូលក្នុងថង់ ដើម្បីបន្សាំ កូនត្រីអោយ បាន ប្រមាណពី ១០ - ១៥ នាទី
៣. ផ្ទៀងមាត់ថង់ និង បង្ហើបតូចថង់ដើម្បីអោយកូនត្រីចេញតាមសំរួល ។

> ពេលវេលា នៃការព្រលែងកូនត្រី :

១. ពេលព្រឹក ម៉ោង ៧ - ១០
២. ពេលល្ងាច ម៉ោង ៤ - ៥ ពេលមេឃស្រលះ និង គ្មានភ្លៀង ។

XI. ចម្លើយអោយចំណីត្រី :

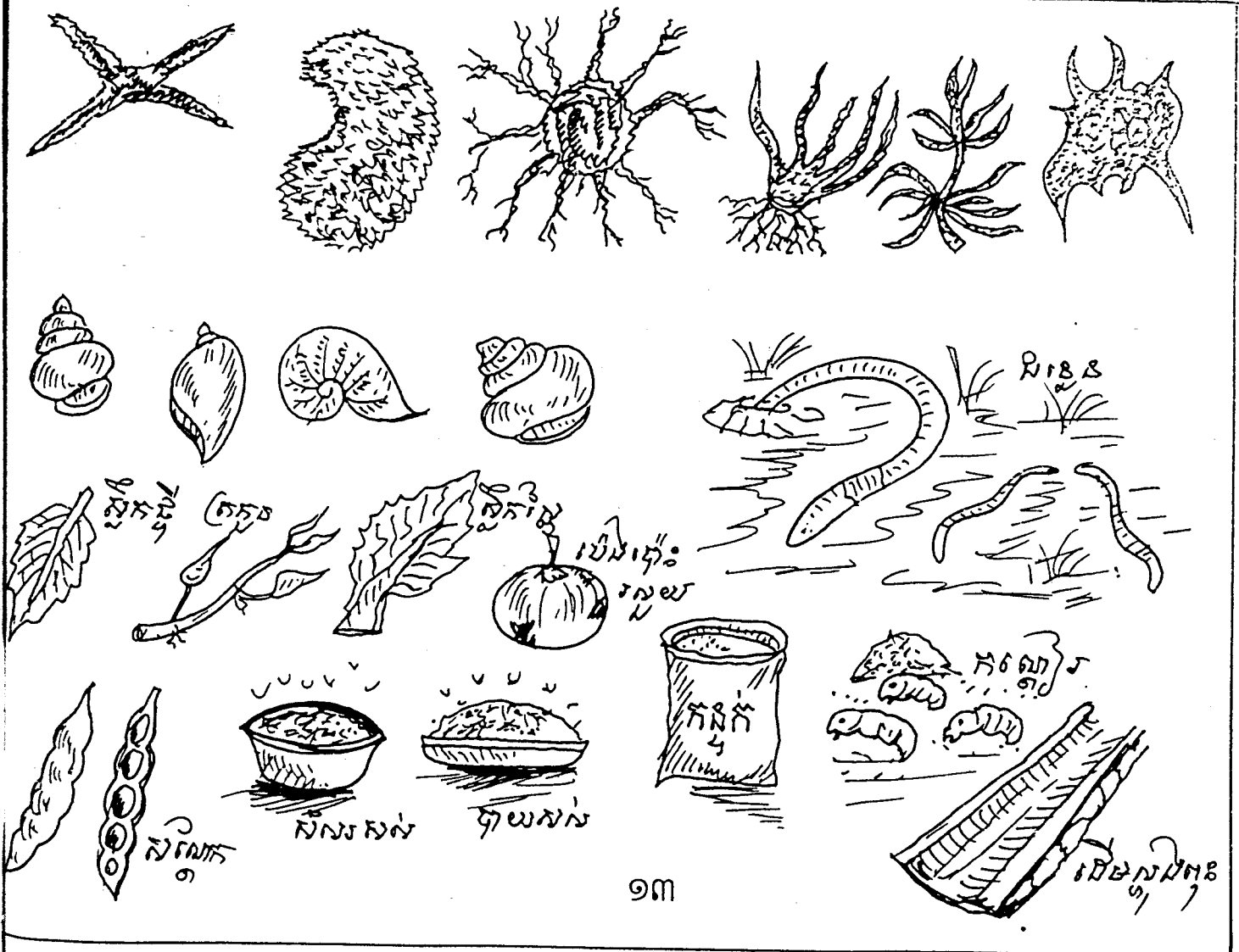
ការផ្តល់ចំណីជាកត្តាសំខាន់ដែលធ្វើអោយត្រីមានការលូតលាស់លឿន និង ធំធាត់ ឆាប់រហ័ស ចំណីមានពីរប្រភេទ :

ក. ចំណីធម្មជាតិរួមមាន :

- ហ្វិតប្លង់តុង គឺជា ពពួករុក្ខជាតិដែលរស់នៅក្នុងទឹក (សារាយ ឆៃ) ដែលជាចំណីសំខាន់របស់ត្រី ។
- ហ្សូអូប្លង់តុង គឺជា ពពួកសត្វតូចៗ ដែលរស់នៅក្នុងទឹក (ដង្កូវទឹក) ។

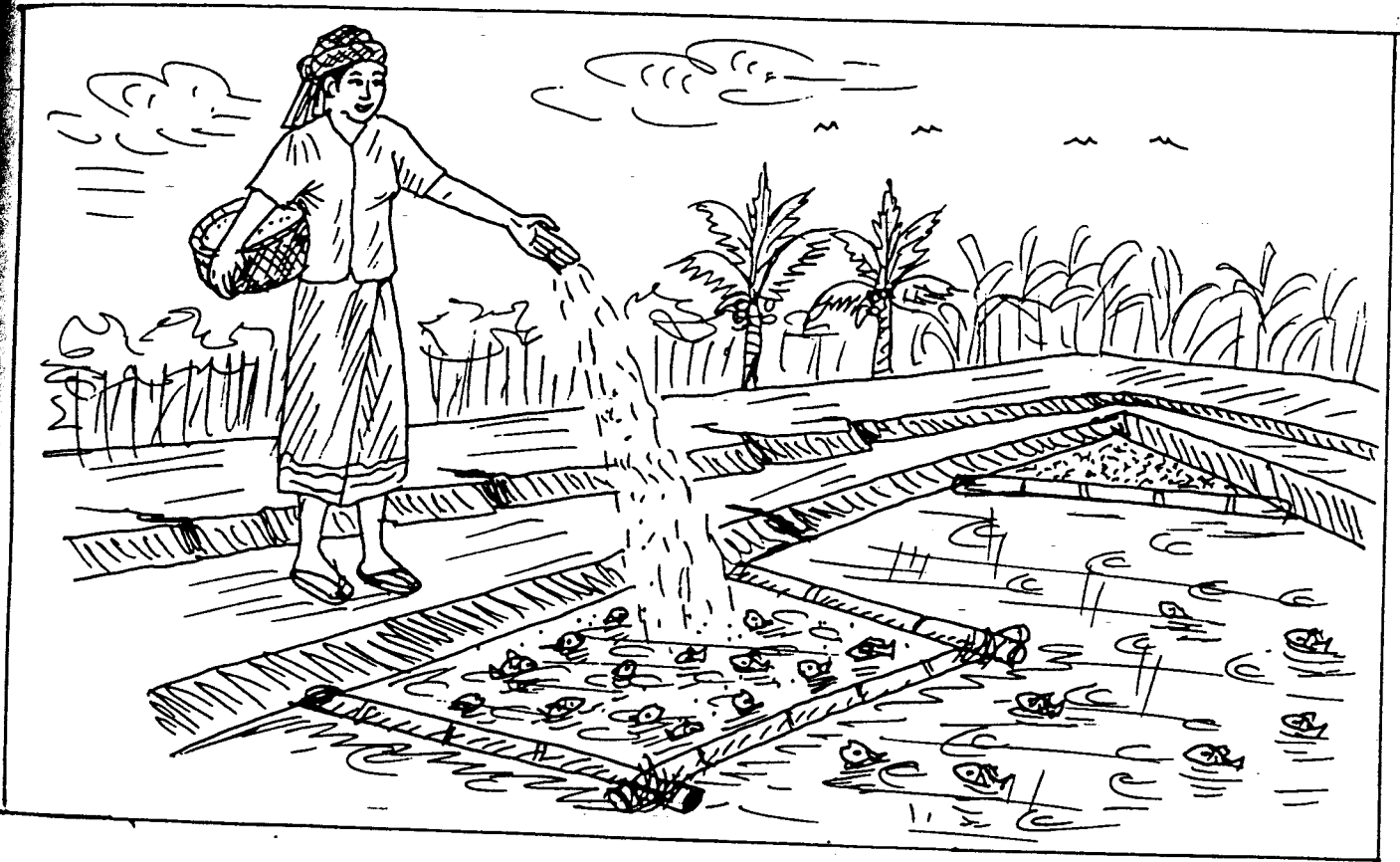
ខ. ចំណីបន្ថែម : មានដូចជា :

- ចក ពងទឹក កន្ទក់ កាកសំណល់ផ្ទះបាយ ជន្លួន កណ្តៀវ ។

> វិធីសាស្ត្រនៃការអោយចំណីត្រី :

- ១. ធ្វើស៊ុមដើម្បីងាយស្រួលក្នុងការតាមដានចំណី
- ២. អោយចំណីត្រីនៅពេល មានពន្លឺគ្រប់គ្រាន់
- ៣. តាមដានបរិមាណត្រី
- ៤. ព្យាយាមអោយចំណីល្មម
- ៥. ប៉ាន់ស្មានបរិមាណចំណីអោយបានសមស្រប (ជៀសវាងអោយ ចំណីលើស) ។

XII. ការគ្រប់គ្រងស្រះ និង មើលថែទាំសុខភាពត្រី :

១. ការគ្រប់គ្រងស្រះ

- ក/. ថែទាំភ្នំស្រះ និង រក្សាទឹកស្រះ
- ខ/. មើលសត្វចង្រៃ

គ/. បោចស្មៅ

ឃ/. ផ្តល់ចំណី

ង/. ហិតក្លិនទឹក និង មិនត្រូវអោយមាន ត្រកូន ប្រលិត ឈូក ដុះពេញផ្ទៃស្រះទេ

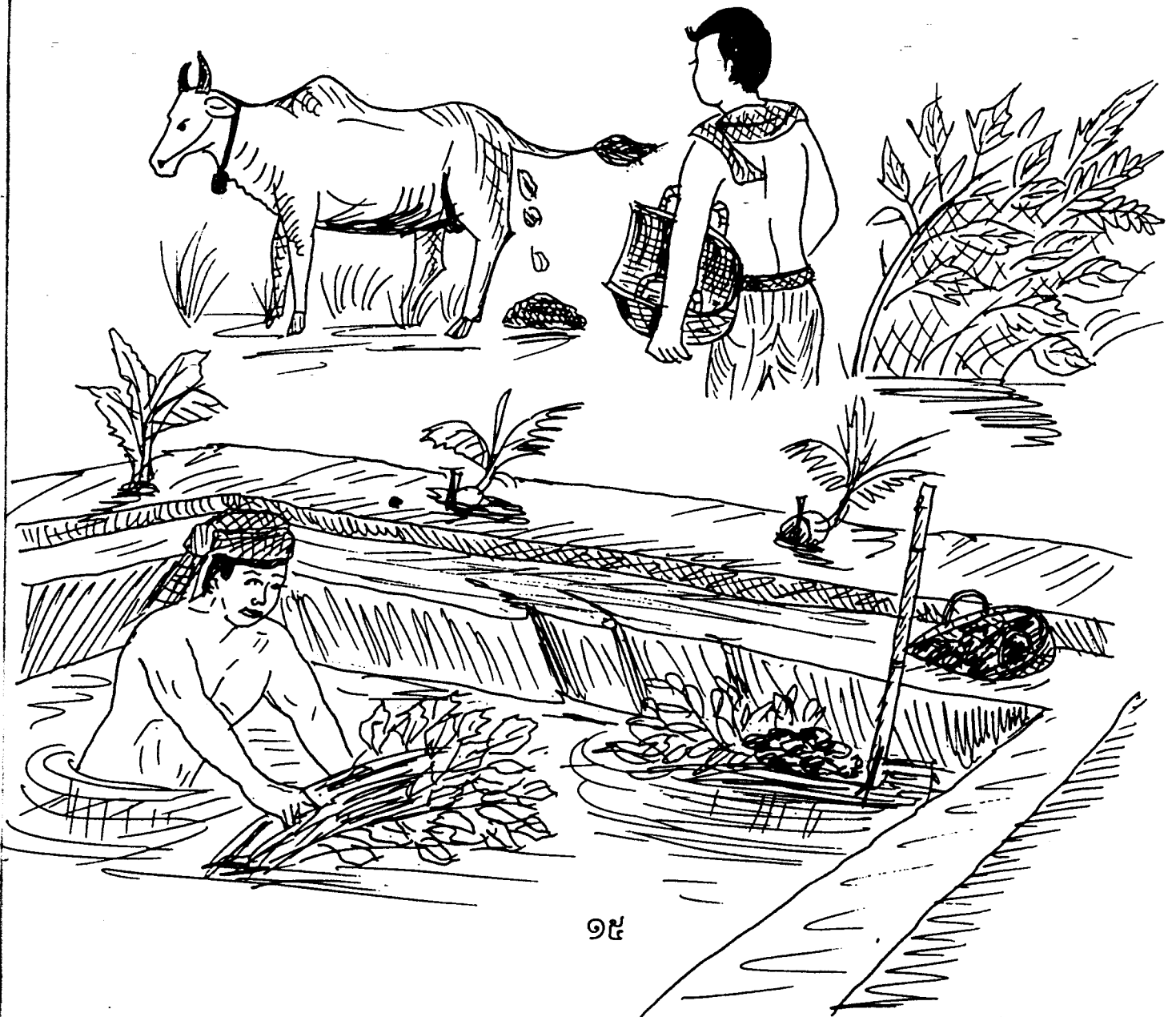
ច/. ការដាក់ដីក្នុងស្រះ ទំហំ ១០០ ម^២ ដើម្បីកែប្រែគុណភាពទឹក

- លាមកសត្វ = ២-៣ បង្កី

- ទន្ទ្រាងខែត ឬ សណ្តែកអង្កែ ២-៣ បាច់ ដាក់នៅតាមជ្រុងស្រះលែ យ៉ាង

ណាអោយចំពន្លឺថ្ងៃ ។

ឆ/. ពិនិត្យមើល គុណភាពទឹកអោយបានល្អ ។

២. ការត្រួតពិនិត្យមើលសុខភាពរបស់ត្រី :

- ត្រីខ្លះ អុកស៊ីសែន គេសង្កេតឃើញត្រីខ្លះអុកស៊ីសែននៅពេលព្រឹក ព្រលឹម (ដោយហែលហាមាត់ ឬជួនកាលហាលផ្សែង)
- ចំណីលើស ឬ មិនគ្រប់គ្រាន់
- ពិនិត្យមើលខ្លួនត្រី (ដំបៅ ឬ គ្មានដំបៅ)
- មានជំងឺឬទេ
- ត្រួតពិនិត្យមើលស្រកីត្រី
- ត្រួតពិនិត្យមើលស្បែក និង ស្រកាត្រី

XII. ការប្រមូលផល : ចំពោះការប្រមូលផលត្រីមានពីរបៀបដូចខាងក្រោម :

១. ការប្រមូលជាបណ្តើរៗ : គឺការចាប់ត្រីបន្តិចម្តងៗ ដើម្បីបំពេញតម្រូវការហូបចុក និងកាត់បន្ថយបរិមាណត្រីនៅក្នុងស្រះ ដោយប្រើឧបករណ៍ សំណាញ់ មង សន្ទូច និង អញ្ចាង

២. ការប្រមូលផលត្រីបញ្ចប់ : គឺជាការប្រមូលត្រីទាំងអស់ដែលមាននៅក្នុងស្រះ ដោយប្រើ អូនអូស ឬម៉ាស៊ីនបូមពង្រឹងស្រះរួចទើបចាប់ត្រី ។ នៅពេលដែលប្រមូលផលត្រី អ្នកត្រូវកត់ត្រា និង ថ្លឹងនូវបរិមាណត្រីដែលអ្នកប្រមូលបាន ដើម្បីអោយដឹងថា តើអ្នកបាន ផលត្រីប៉ុន្មាន ចំណេញ ឬ ខាត ។

ក្រៅពីនេះអ្នកត្រូវតែពិនិត្យមួយចំនួនជាពិសេសត្រីដែលអាចញាស់កូនបាននៅក្នុង ស្រះដើម្បី ចិញ្ចឹមបន្ត នៅរដូវក្រោយ ។ ចំពោះការរក្សាទុកពូជយើងអាចយកត្រីទៅដាក់ ក្នុងហាប៉ានៅស្រះដែលមានជំរៅទឹកជ្រៅ ឬ អាចដឹកកូនស្រះនៅជិតអណ្តូងទឹកងាយ ស្រួល ក្នុងការសប់ទឹកដាក់ ។ ម្យ៉ាងវិញទៀតយើងត្រូវតែផ្លាស់ប្តូរមេពូជត្រី ដើម្បីកុំអោយត្រីក្រិន និង ក្លាយ ដែលជាហេតុធ្វើអោយត្រីលូតលាស់យឺត ។

